ŠALTINIS

Krynica

Biełaruskaja Narodnaja Hazeta

Vychodzić u aŭtorki i piatnicy.

№ 52 (761).
Cana 10 ct.
VILNIA, 2.VII.1940 h.
Hod vydańnia XXII

Padpiska na hod — 5 litaŭ, na paŭhoda — 3 lity. Zahranicu — ŭdvaja daražej.
Abviestki: za 1 mm u tekście 40 ct., za tekstam 30 ct.

Adresas red.-adm.: Vilnius, Pylimo g-vė 1—2, tel. 28-32
Adres red. i admin.: Vilnia, Zavalnaja vul. 1—2.
Redakcyja i administracyja adčyniena 10—14 hadz.
Redaktar pryjmaje 15—16 hadz.

BIEŁARUSY U NOVAHA URADU

(Z nahody delehacyi Biełaruskaha Centru da Litoŭskaha Ŭradu 26.VI.40)

Biełaruskaja kulturna-aśvietnaja arhanizacyja Biełaruski Centr u Lićvie hurtuje kala siabie ŭsich biełarusaŭ, žadajučych pryčynicca da raźviccia svaje kultury i dabrabytu. Biełaruski Centr pry starym litoŭskim režymie, nia hledziačy na niaspryjajučyja abstaviny, rabiŭ usio mahčymaje na biełaruskaj nivie dla dabra biełaruskich pracujučych masaŭ. Vidomym znakam namieraŭ i dalšych planaŭ Centru źjaŭlajecca memoryjał, padany staromu litoŭskamu ŭradu. Ciapier, kali ŭ Lićvie novy ŭrad, urad pracujučych, kali abstaviny źmianilisia na lepšaje, Biełaruski Centr źviarnuŭsia da jaho z pryvitańniem i z biełaruskimi patrebami i pažadańniami.

Voś-ža 26.VI sioleta novy litoŭski ŭrad adviedała delehacyja Bieł. Centru. U skład jaje ŭvachodzili: staršynia Centru inž. Adolf Klimovič, dyrektar Adam Stankievič i vučyciel Anton Matač. Pieršym namieram delehacyi było adviedać i pryvitać Prezydenta J. Paleckisa. Akazałasia, adnak, što kab da Prezydenta dajšci, dyk treba było čakać 2—3 dni, bo duža mnoha ŭžo było roznych delehacyjaŭ, zapisaŭšychsia na pryjom raniej. Pryjšłosia biełaruskaj delehacyi ahraničycca depešaj, u jakoj jana vyraziła Prezydentu svaju lojalnaść, zdavaleńnie, pažadańni najlepšych litoŭska-biełaruskich adnosinaŭ i pamysnaści ŭ pracy dla dabra Litoŭskaj Respubliki i ŭsich jaje šyrokich pracoŭnych masaŭ.

Paśla hetaha delehacyja mieła aŭdyjencyju ŭ Ministra Ŭnutranych Spraŭ. Hutarka pajšła składna i račova. Była zakranuta sprava litoŭskaha hramadzianstva, pašpartoŭ, pracy. Ministr zajaviŭ, što ŭ hetych spravach buduć značnyja źmieny i palohki i što biełarusy mohuć być peŭnymi, što ich demakratyčny litoŭski ŭrad nie pakryŭdzić.

Nastupnaja vizyta biełaruskaj delehacyi adbyłasia ŭ Načalnika Addziełu Presy i Tavarystvaŭ u tym-ža Min. Ŭnutr. Spraŭ. Tut našy delehaty pačuli zaviareńnie, što biełaruskaja nacyjanalnaja mienšaść musić mieć svaju presu, kab pracavać, raźvivajučy sužyćcio litoŭskaha i biełaruskaha narodu, lojalna padtrymoŭvajučy namiery i pracu narodnaha litoŭskaha ŭradu dla dabra najšyrejšych masaŭ.

Dalej biełaruskaja delehacyja mieła naznačanuju vizytu ŭ vice-Premjera i Ministra Zahraničnych Spraŭ. Pryjmo ščyraje i sardečnaje. Delehacyja ŭručyła memoryjał i koratka pradstaviła ŭsie patreby biełaruskaj mienšaści ŭ Lićvie. Miž inšymi spravami była zakranuta i sprava biełaruskaha ministerstva. Na heta vice-Premjer zajaviŭ, što tvareńnie paasobnych nacyjanalnych ministerstvaŭ spatkała-b vialikija trudnaści finansavyja. U Vilni budzie paŭnamocnik uradu, zadańniem jakoha budzie rehulavać i spravy nacyjanalnych mienšaściaŭ. Była tak-ža parušana i sprava pabolšańnia biełaruskich aŭdycyjaŭ u radyjofonie. Vice-Premjer abiacaŭ hetuju spravu spoŭnić u chutkim časie.

Apošniaja aŭdyjencyja biełaruskich delehataŭ była ŭ Ministra Aśviety. Delehaty našy hruntoŭna apisali toje nienarmalnaje pałažeńnie biełaruskaj aśviety, asabliva na pravincyi, jakoje stvaryłasia pry starym uradzie i pradstavili svaje plany i pažadańni. Miž imi było pažadańnie, kab pry Min. Aśviety była stvorana biełaruskaja referentura. Ministr byŭ duža ŭvažlivy, nia tolki słuchaŭ, ale tak-ža i sam ab usim vypytvaŭ i na palepšańnie biełaruskaj aśviety daŭ pryncypovuju zhodu. A što datyča referentury, dyk mahčyma, što jaje zastupie paŭnamocnik uradu ŭ Vilni, bo-ž tvaryć asobnyja ministerstvy ci referentury šmat stvaraje trudnaściaŭ, asabliva finansavaha charaktaru.

Ahułam biełaruskaja delehacyja pryviezła ŭražańnie dadatnaje, dobraje. Novy narodny litoŭski ŭrad, jaki ŭ svajej bolšaści składajecca z maładych ministraŭ, baraćbitoŭ za postup, aśvietu, volu i dabro šyrokich pracoŭnych masaŭ, znachodzie zrazumieńnie i dla biełarusaŭ, lojalnych hramadzian Litoŭskaj Narodnaj Respubliki.

V. V—ič

Biesarabija i čaść Bukaviny dałučana da SSSR

Na asnovie mirnaha parazumleńnia miž SSSR i Rumynijaj Biesarabija i paŭnočnaja čaść Bukaviny, zasielenyja pieravažna ŭkraincami, jakija ad Versalskaha traktatu byli pad rumynskaj uładaj, ciapier dałučany da SSSR. 28-ha červienia sioleta a hadzinie 2-hoj savieckaja armija, zhodna z dahavoram, pierajšła rumynskuju hranicu i pačała zajmać abšary Biesarabii i paŭnočnaj Bukaviny. Niasielnictva Biesarabii i Bukaviny ŭsiudy radasna vitała Čyrvonuju Armiju. Vialikaja radaść panuje tak-ža ŭva ŭsim SSSR.

Saviecki ŭrad zajaviŭ, što dałučeńniem Biesarabii i paŭnočnaj Bukaviny da SSSR likvidujecca saviecka-rumynskaje niepazrazumleńnie, jakoje ciahnułasia kala 20 hod.

V. ab. Premjera mininistr praf. V. Kreve-Mickevičius vyjechaŭ u Maskvu

Vykonvajučy abaviazki premjera haspadarstva ministr zahraničnych spraŭ praf. V. Krėvė-Mickevičius na zaprosiny staršyni Rady Narodnych Kamisaraŭ SSSR, kamisara zahraničnych spraŭ Mołatava 30 červienia vyjechaŭ u Maskvu.

FOND NARODNAJE KULTURY

Novy litoŭski ŭrad na čale z J. Paleckisam, jak my ŭžo pisali, enerhična pracuje i rearhanizuje žyćcio ŭ Litoŭskaj Respublicy, zaklikajučy da tvorčaje pracy ŭsio hramadzianstva. Urad imkniecca nia tolki zaviaści ład i paradak u haspadarstvie, dać pracu ŭsim, ale dbaje, kab należna abaraniałasia zdaroŭje nasielnictva i raźvivałasia kultura.

Voś-ža 25 červienia ministr aśviety A. Venclova abvieściŭ adozvu, u jakoj padaŭ da ahulnaha viedama, što aprača sarhanizavańnia aśvietnaje akcyi siarod darosłaha nasielnictva, Prezydent Respubliki adnym z pieršych svaich aktaŭ stvaryŭ Fond Narodnaje Kultury, srodkami jakoha budzie padtrymlivacca akcyja raźviccia narodnaje kultury.

U tvareńni Fondu Narodnaje Kultury pavinna pryjmać udzieł usio hramadzianstva, usie žychary Litvy, składajučy svaje achviary u Litoŭskim Banku i dziaržaŭnych aščadnickich kasach na konto Fondu Narodnaje Kultury 3366.

VITAJEM!

Pa ŭsiej Lićvie adbyvajucca ciapier uračystyja mitynhi i roznyja sabrańni ŭ čeść niadaŭna zvolnienych palityčnych viaźniaŭ Rabotniki, sialanie i pracoŭnaja intelihiencyja ŭsiudy horača vitajuć vastrožnych pakutnikaŭ, zmaharoŭ za lepšuju dolu. U ŭračystaściach henych pryjmajuć udzieł i pradstaŭniki biełaruskaha narodu, jaki naležna moža acanić ciarpieńni i zasłuhi palityčnych viaźniaŭ, bo sam, možna skazać, źjaŭlajecca narodam palityčnych viaźniaŭ.

Biełarusy husta ŭžo zasielvali carskija rasiejskija vastrohi, a jašče huściej zasialali vastrohi i kancentracyjnyja łahiery ŭ byŭšaj Polščy. Adzin z siabroŭ Mižnarodnaha Instytutu ŭ Ženevie, dziela dośledu vastrožnaje prablemy, śćvierdziŭ, što ŭ b. Polskim haspadarstvie ŭ vastrohach było pracentova najbolš palityčnych viaźniaŭ biełarusaŭ. Jany ciarpieli na Łukiškach, u Horadni, u Bieraści, Baranavičach, Vronkach, Śviatym Kryžu, u Kartuskaj Biarezie i inšych vastrohach i kanc łahierach za pravy svajho narodu, za spraviadlivaść, za lepšuju dolu ludziej pracy. Sumnyja dni doŭha ciahnulisia i zdavałasia, što im kanca nia budzie. Adnak pryjšoŭ kaniec. I jak-ža radasna, miła i pryjemna było pakidać mury, kraty i vychodzić z-za kalučaha drotu na šyroki volny prastor...

Vialikuju hetkuju radaść pieražyvali biełaruskija palityčnyja viaźni ŭ Baranavičach, Słonimie, Lidzie, u Kartuskaj Biarezie 18-ha vieraśnia 1939 hodu, kali pakinuła ich straža ŭ strachu prad Čyrvonaj Armijaj, i kali narod pryjšoŭ pad vastrožnyja mury i radasna klikaŭ: „Vy volnyja!..“ „Vy volnyja!“... „Vychodźcie!..“

Čutym słovam nie chaciełasia prosta vieryć, bo-ž jašče ŭčora (17.IX.1939 h.) śvistali humovyja pałki, bo-ž jašče ŭčora raźlahalisia praklaćci palicyjantaŭ, bo-ž jašče ŭčora šukali achviaraŭ „pad ścienku...“

Viarnuŭšysia ŭ Vilniu zdavałasia, što my pierastaniem być viaźniami i vysialencami. Adnak stałasia inačaj. Niezadoŭha i novaja litoŭskaja ŭłada Smetonaŭskaha režymu pakazała, što ŭmieła sadžać u vastrohi i prajektavała navat užo vysiłać niakatorych biełarusaŭ tak, jak heta rabiłasia i pry „słaŭnym“ polskim vajavodzie Bacianskim. Ale prajekty hetyja poŭnaściu nie zrealizavalisia, bo ŭłada pierajšła ŭ ruki narodnaha ŭradu.

Asabista pieražyŭšy ščaślivuju chvilinu asvabadžeńnia 18.IX.39h. i vietlivaje spatkańnie, jak z boku biełaruskaha narodu, tak i zboku Čyrvonaje Armii, vyabražaju sabie, jakoje ščaście pieražyvajuć siańnia zvolnienyja b. palityčnyja viaźni Litvy, katorych usiudy vitajuć i katorym pracoŭnyja Litvy žadajuć adnavić svaje siły dla dalejšaje pracy.

U heny ahulny pryvitalny chor dałučajem i my svoj hołas i razam z usimi vitajem!...

J. N.—biarezaviec

Vialiki mitynh u čeść b. palityčnych viaźniaŭ u Vilni

Pramova načalnika A. Kazanavičiusa

29-ha červienia sioleta ŭ Vilni ŭ zali kino „Milda“ adbyŭsia vialiki mitynh u čeść b. palityčnych viaźniaŭ Litvy. Vialikaja zala, nia hledziačy na toje, što ŭvachod byŭ pa zaprosinach, pa bierahi zapoŭniłasia publikaj, a za prezydyjalnym stałom zaniali miesca zasłužanyja dziejačy i b. palitviaźni. Zaraz pa adčynieńni mitynhu mieŭ słova načalnik m. Vilni i pavietu Kazanavičius, katory vitajučy b. palitviaźniaŭ, adnačasna pradstaviŭ najbližejšyja svaje imknieńni i zadačy, jak pradstaŭnika ŭradu i jak kiraŭnika haspadarki i paradku ŭ Vilni i vokruzie. Načalnik Kazanavičius zajaviŭ, što ŭ pieršuju čarhu budzie staracca vyrašyć pašpartnuju prablemu, dać mahčymaść arhanizacyi prafesijanalnym sajuzam, što prava na pracu pavinien mieć kožny žychar, i što ŭrad budzie staracca, kab praca heta była ŭsim. Prytym načalnik Kazanavičius zaklikaŭ pracoŭnych m. Vilni vysyłać svaich pradstaŭnikoŭ u milicyju i pamahać supracoŭničać u ŭtrymlivańni ładu, paradku, dy zavodžvańni dabrabytu.

Dalej vystupała šmat inšych pramoŭcaŭ, a miž imi i novy načalnik presy Šulja, a tak-ža pradstaŭnik ad biełarusaŭ hram. J. Prakapovič, katory pryhoža vitaŭ b. litoŭskich palityčnych viaźniaŭ.

Mitynh pryniaŭ rezalucyju, u jakoj vitaje litoŭski narodny ŭrad na čale z J. Paleckisam, pravadyra pracoŭnych Stalina, urad SSSR, b. palityčnych viaźniaŭ i vyražaje pryvitańnie, što pracoŭnyja m. Vilni buduć padtrymlivać litoŭski narod i družbu miž Litoŭskaj Respublikaj i SSSR.

З газэт

„Дух Бацянскага мусіць згінуць“

28-га чэрвеня сёлета ў Вільні пачала выходзіць новая штодзенная газэта п. н. „Gazeta Ludowa“. У першым нумары гэтае газэты зьмешчаны вельмі цікавы і паважны артыкул „Мусіць згінуць дух Бацянскага“, дзе між іншым чытаем:

„Усе памятаем нязносную атмасфэру ўрадаваньня апошніх гадоў у Вільні санацыйнаозонавага рэжыму Складкоўска Бацянскага. Прасьлед усяго, што выбегала за шаблён думкі рэакцыйнае ідэолёгіі, сьведамае і пляновае прасьледаваньне тагачасных г. зв. нацыянальных меншасьцяў, асабліва ліцьвіноў і беларусаў, нікстожаньне найбольш нявінных праяваў іхняга гаспадарчага і культурнага жыцьця, сыстэматычнае затруваньне і правакацыя — гэта зьмест тых урадаваньняў. Да гэтага-ж трэба дадаць яшчэ допусканьне, а нават падданаваньне ахвоты найвышэйшымі аўтарытэтамі тагачаснага рэжыму на анты-жыдоўскія авантуры залатое і пазалочанае моладзі...

Калі Літва атрымала з рук Савецкага Саюзу зварот Вільні, здавалася, што можа пачацца новая эпоха згоднага супрацоўніцтва ўсіх народнасьцяў, што хопіць з літоўскага боку зрабіць адзін першы крок паразуменьня, каб згінулі назаўсёды нацыянальныя сваркі. Так аднак толькі магло здавацца. Рэжым Смэтоны і Скучаса, прыгнятаючы свае народныя масы, ня быў здольны да разьвязаньня ніякае з нацыянальных і сацыяльных праблемаў Вільні, а патрапіў толькі іх раздражніць. Зьмяніўся ўрадавы язык, асобы ўрадаўцаў, колер мундзіраў, таўтынінкі заступілі озонаўцаў, Кальварыя, Падбродзьдзе і іншыя абозы — слаўную Картускую Бярэзу, але дух Бацянскага перапрываў і ўвайшоў у новых валадароў...

Сяньня, дзякуючы акцыі Савецкага Саюзу і Чырвонай Арміі дыктатура Смэтоны і яго клікі ўпала...

Эпоха нацыянальных сварак і соцыяльнага прыгнечаньня зачынена.

Новы народны ўрад Літвы, зложаны з змагароў за народную справу, на чале з прэм'ерам Юстынам Палецкісам... у сваей дэклярацыі выразна выявіў волю роўных праўных адносінаў да ўсіх народнасьцяў. Аднача ́сна ўрад будзе праводзіць рэформу, ідучую па жыцьцёвай лініі імкненьняў найшырэйшых народных кругоў...

Пэўна, на гэтай дарозе будзе яшчэ шмат перашкодаў, і дзеля таго трэба псыхічнага перараджэньня і перастаўленьня.

Жыхары Віленшчыны маюць права дамагацца направіць зробленыя яму дыктатурай крыўды“...

Гэтыя словы „Газэты Людовай“, бязумоўна, знайдуць прыхільны водгук у шырокіх народных масах.

Jazep Najdziuk

7)

Biełaruś žyła i budzie žyć

U hutarcy z palakami ab biełaruskim žyćci pad Polščaj možna pačuć zakid biełarusam, što jany zaŭsiody byli apazycyjanerami I faktyčna tak było, ale treba zrabić adnu małuju papraŭku Pajmienna, treba zaznačyć, što ŭsio-ž byŭ čas, kali biełarusy pazytyŭna adnosilisia da Polskaj Respubliki. Było heta na pačatku polskaha panavańnia na biełaruskich ziemlach, paśla vybaraŭ u Sojm i Senat u 1922 h. U vybarach henych biełarusy pravali ŭ polski parlamant 14 svaich pradstaŭnikoŭ (pasłoŭ i senataraŭ) i paśla, pamiatujučy balučy dla biełarusaŭ Ryski traktat, nie zvažajučy na toje, što palaki to'ki ašukivali biełarusaŭ kidajučy, a paśla topčučy šumnyja kličy, jak: „za naszą i waszą wolność,“ abo „wolni z wolnymi, równi z równymi,“ — chacieli vieryć niekatorym palakom, katoryja zajaŭlali, što jany chočuć zrabić z Polščy demakratyčnaje haspadarstva i što imknucca da brackaha sužyćcia z biełarusami i inšymi narodami. I voś biełaruskija pasły pryniali ŭdzieł u vybarach pieršaha Prezydenta Rečypaspalitaj i hałasavali za Gabryjela Narutoviča, katory i byŭ vybrany. Paśla biełaruskija pasły padtrymlivali ŭrad hien. Sikorskaha, taho samaha Sikorskaha, katory ŭ 1939 h. stvaryŭ u Francyi polski ŭrad i katory tady, tak jak i ŭ 1939 i 1940 h. suliŭ usim pryhožyja abiacanki. Ale što-ž akazałasia. Prezydenta Narutoviča polskija nacyjanalisty zabili za toje, što za jaho hałasavali pradstaŭniki nacyjanalnych mienšaściaŭ, a hien. Sikorski ani biełarusam, ani inšym h. zv. nacyjanalnym mienšaściam ničoha dobraha nie zrabiŭ. Mała taho: pačataja zaraz paśla Ryskaha traktatu akcyja likvidacyi biel. škoĺnictva, jakoje biełarusy samatuham stvaryli, što raz bolš uzmacniałasia, a sojm pryniaŭ zakon ab ziamielnaj reformie, na asnovie jakoha słaŭ asadnikaŭ na biełaruskija ziemli i hetym samym adbiraŭ ziamlu ad biełaruskich sialan. Aprača taho što-raz bolš zavastraŭsia palonizacyjny kurs u adnosinach da biełaruskaha narodu. Z usich kaściołaŭ, dzie biełaruskija ksiandzy ŭviali biełaruski jazyk, jazyk hety byŭ vyviedzieny, a ksiandzy biełarusy pavysialanyja ŭ parafii polskija. Pryhožyja pačatki biełaruskaje kooperacyi byli źlikvidavanyja. Adbyvałasia tak-ža ekanamičnaja eksploatacyja biełaruskich ziamiel, koštam jakoj razbudoŭvałsia promysieł u centry Polščy. Niekatoryja navat palaki, česnyja demakraty, pryznavali, što adnosiny polskich uradaŭ da biełarusaŭ

Найбліжэйшыя мэты і імкненьні Камуністычнае Партыі Літвы

Гэтымі днямі выйшаў першы нумар часапісу „Tiesa" („Праўда"), які зьяўляецца органам Камуністычнае Партыі Літвы. У нумары гэтым зьмешчана гутарка з сябрам Цэнтральнага Камітэту Камуністычнай Партыі Латвісам, з якой даведваемся, што Камуністычная Партыя перад усім будзе імкнуцца: 1. вырашыць праблему прафэсіянальных саюзаў так, каб можна было ў іх гуртаваць ня толькі меставых работнікаў, але і сялянскіх, 2. вясьці барацьбу за ўнармаваньне варункаў працы і платы, 3. разбудоўваць сацыяльныя абясьпечаньні, 4. дапусьціць да належнага ўчасьця ў гаспадарчым жыцьці малыя коопэратывы побач з коопэратывамі вялікімі, 5. абніжыць плату за кватэру, 6. канфіскаваць маемасьць усіх ворагаў народу, каторыя ўцяклі заграніцу, 7. надзяліць зямлёй беззямельных і малазямельных. Камуністычная Партыя будзе так-жа імкнуцца да аддзяленьня касьцёла і царквы ад дзяржавы, бясплатнае навукі і роўнапраўя для ўсіх народнасьцяў у Ліцьве.

б.

Сход беларускіх і расейскіх вучыцялёў

26-га чэрвеня сёлета ў памешканьні пачаткавае школы № 12 у Вільні адбыўся сход працуючых вучыцялёў беларусаў і расейцаў у Віленскім вокругу. Старшынёй сходу быў К. Сяргейчык, заступнікам старшыні С. Кароль і сакратаром А. Ермалаеў. Сход, абгаварыўшы актуальныя справы школьныя і прафэсіянальныя вучыцельскія, пастанавіў успамагаць росквіт і ўмацоўваньне прыяцельскіх адносінаў Літоўскай Рэспублікі і вялікага яе саюзьніка СССР. У канцы сход пастанавіў сарганізаваць прафэсіянальны саюз вучыцялёў і выслаў прывітальныя тэлеграмы: прэзыдэнту Літвы Ю. Палецкісу, павадыру працоўных І. В. Сталіну і старшыні савецкага ўраду В. М. Молатаву.

Rospusk Sojmu

Na asnovie rasparadžeńnia Prezydenta Respubliki z dniom 1-ha lipnia 1940 h. sučasny Sojm Litvy raspuščany.

Ministerstva Pracy

Na asnovie zahadu Prezydenta Respubliki ŭ litoŭskim uradzie stvorana ministerstva Pracy. Ministram pracy 26.VI naznačany Marcin Juncas-Kučinskis.

Pradstaŭnictva Ŭradu ŭ Vilni

U suviazi z tym, što ŭ Vilni i Vilenščynie jošč jašče šmat roznych važnych spraŭ, vymahajučych urehulavańnia, urad pastanaviŭ ustanavić stałaje Pradstaŭnictva Ŭradu ŭ Vilni.

BIEŁARUSKAJA CHRONIKA

Z Biełaruskaha Centru. Dnia 26 červienia sioł. adbyłosia čarhovaje pasiedžańnie ŭpravy Biełaruskaha Centru ŭ Ličvie, na jakim paza inšymi spravami razhladałasia rezyhnacyja dahetulešniaha staršyni ŭpravy Centru z svajho stanovišča. Na čas da najbližejšaha ahulnaha schodu T-va abaviazki staršyni ŭpravy T-va budzie vykonvać dahetulešni sakratar, a sakratarom budzie siabra ŭradu. Takim čynam funkcyi siabroŭ uradu T-va Biełaruski Centr u Ličvie padzieleny ciapier hetkim paradkam: staršynia ŭpravy—Ad. Klimovič, sakratar — Ant. Mаtač, skarbnik — J. Šutovič i siabry ŭpravy: Vasil Barysevič i Adam Stankievič.

„Vilenski Aktyvist." Pad hetkim nazovam vyjšaŭ u śviet u m cy červieni sioleta drukavany na pavielačy pabiełarusku orhan Kamsamołu ŭ Vilni. „Vilenski Aktyvist" vysunuŭ cely rad damahańniaŭ, jak pracy dla ŭsich lojalnych žycharoŭ našaha kraju, vialšci biasplatnaje lačeńnie pracujučych mas, naładzić jak najšyrejšuju suviaź z Savieckim Sajuzam, abjavić vajnu niepracujučaj buržuazii, dać šyrokuju mahčymaść biasplatnaj navuki dla ŭsich, naležna ŭzhadavać moładź, ačyścić urady i ŭstanovy ad roznych škodnikaŭ i ahułam dać mahčymaść svabodnaha i ščaślivaha žyćcia. „Vil. Aktyvist" śle adnačasna haračyja pryvitańni pavadyru Stalinu, prezydentu Paleckisu i Maskvie.

Z Savieckaj Biełarusi

Pryznańni i adznaki. Za vydatnyja zasłuhi na nivie raźvićcia biełaruskaha teatru i muzyki Prezydyjum Najvyšejšaje Rady SSSR pryznała premii i vysokija adznačeńni arhanizataram i ŭčaśnikam dekady biełaruskaha mastactva ŭ Maskvie, a tak-ža ŭznaharadziła orderam Lenina Biełaruski Vialiki Teatr Opery i Baletu, a orderam Rabotnickaha Čyrvonaha Ściahu 1-šy Biełaruski Dziaržaŭny Dramatyčny Teatr i Biełaruskuju Dziaržaŭnuju Filharmoniju.

Razbudoŭvajecca. Dziela stvareńnia spryjajučych abstavinaŭ dalejšaha raźvićcia biełaruskaha mastactva, Rada Narodnych Kamisaraŭ SSSR pastanaviła: 1. zbudavać dom artystaŭ u Miensku, 2. zrekanstruavać budynak Biełaruskaje Dziaržaŭnaje Kansarvatoryi ŭ Miensku, 3. zbudavać teatr na 800 miesc u Homieli, 4. zbudavać budynak i pracoŭniu dla malaroŭ i skulptaraŭ u Miensku, 5. praznačyć bolšuju sumu na ŭstrojstva Vialikaha teatru opery i baletu ŭ Miensku i 6. pieradać teatralny budynak Domu Čyrvonaj Armii ŭ Miensku 1-mu Biełaruskamu Dziaržaŭnamu Teatru.

Baraćba z malaryjaj. Z Mienska vyjechała ŭ zachodnija vobłaści respubliki ekspedycyja na čale z praf. Frydam dziela baraćby z malaryjaj. Namiečana ahladzieć kala 100 tysiač čałaviek, hałoŭnym čynam u Pinskaj, Biaraściejskaj i častkova ŭ Baranavickaj vobłaściach. Chvorym budzie dana dapamoha. U sučasny mament dva samaloty pravodziać specyjalnaje pyleńnie rekaŭ Prypiaci i Soža. Samalotnaje apylańnie budzie praviedziena na abšary ŭ 70 tysiač hektaraŭ. Tvoracca tak-ža specyjalnyja prociŭmalarnyja stancyi i punkty.

ACHVIARY

Na Biełaruski Nac. Fond:

Ks. M. 9 litaŭ, ks. D. Malec 2 l., M. Piaciukievič 2 l., a. A. Vajskovič 1 l., M. Jelinski 2 l., L. Fursevič 50 centaŭ.

Biełarusy!

Apadatkoŭvajciesia na Biełaruski Nacyjanalny Fond!

byli niemahčymyja. Ab likvidacyi biełaruskaha škołnictva daradčyk hien. Sikorskaha, viedamy publicyst Kastanty Srokowski ŭ knižcy „Sprawa Narodowościowa na Kresach Wschodnich" (Kraków 1924), pisaŭ miž inšym hetak:

„U časie, kali adstupali niemcy, a ŭ hłyb biełaruskaje terytoryi pasoŭvalisia palaki, isnavała tam 350 biełaruskich pačatkavych škołaŭ. Z hetaha ŭ samaj Horadzienščynie było hetych škołaŭ 153, prytym vučycielskaja seminaryja ŭ Śvisłačy. Polskija ŭłady ŭsie hetyja škoły i seminaryju źlikvidavali sposabam skandalnym (drastycznym). U Navahradzkim vajavodztvie ŭsie isnujučyja tam z časoŭ niamieckaje akupacyi biełaruskija škoły ŭ liku 50 začynieny, zahadam-ža z dnia 15 listapada 1921 hodu zabaronieńa ahułam užyvać u škołach biełaruskaha jazyka nia tolki jak jazyka navučalnaha, ale navat jak pamocnickaha."

Biełarusy na takuju polskuju palityku, na takija adnosiny adkazali vostraj apazycyjaj. Adkazam na heta była stotysiačnaja „Biełaruskaja Sialanska-Rabotnickaja Hramada," jakaja imknułasia da revalucyi ŭ Polščy. Adkazam na heta było toje, što ŭ biel. pravasłaŭnyja vioski nia moh pajaŭlacca adzin palicyjnt, ale tolki celymi hrupami, bo inačaj „dziesci" jany hinuli (było hetak u Navahradčynie, Maładečanščynie, Horadzienščynie i inšych pavietach). Adkazam na varožuju da biełarusaŭ polskuju palityku byli pažary asadnickich kalonijaŭ-chutaroŭ, i navat na Palešsi dachodziła da taho, što asadnikaŭ —mužčyn biel. sialanie pazbaŭlali mužčynskaści, što było ščvierdžana ŭ polskim sojmie. Vostraja hetaja terorystyčnaja akcyja była tasavana ŭ abaronie biełaruskaje ziamli, u abaronie pravoŭ biełaruskaha narodu, u abaronie biełaruskich pasłoŭ na katorych polskija asadniki arhanizavali pahromy ŭ časie biełaruskich pasolskich mitynhaŭ.

Adnosiny biełaruska-polskija faktyčna źjaŭlajucca klasyčnym prykładam dla charakterystyki natury, charaktaru biełarusa. Biełarus haścinny čałaviek, jon kožnaha starajecca dobra spatkać i pryniać, daroŭvaje navat haściu pieršyja jahonyja niatakty, jahonyja kiepskija pastupki, ale kali pierakanajecca, što hość choča jaho asukać, što sapraŭdy nadužyvaje jahonaje haścinnaści i vyviadzie z ciarplivaści, tady biełarus pačynaje z im rašučuju baraćbu.

Hetak było i z palakami. Biełarus pierakanaŭšysia, što jaho ašukivajuć i što jaho chočuć tolki vykarystyvać i panavać nad im, pačaŭ zmahańnie, jakoje što-raz bolš zavastrałasia.

Što čuvać na frontach i ŭ palitycy

Padziei ŭściaž raźvivajucca niazvyčajna chutka. Dahavcry i hranicy, paŭstaŭšyja ŭ vyniku Versalskaha traktatu 1918 h. raźlatajucca. Źjaŭlajemsia iznoŭ śviedkami źmieny hranicaŭ nia tolki na Zachodzie, ale i na Ŭschodzie, ci tačniej kažučy, u paŭdzionna-ŭschodniaj častcy Eŭropy, dzie SSSR napraŭlaje zroblenuju jamu kryŭdu Rumynijaj, dałučajučy naležnuju sabie Biesarabiju i paŭnočnuju častku Bukaviny. Pajaŭlajucca tak-ža viestki, praŭda, niaspraŭdžanyja, što na Ŭschodzie možna spadziavacca novych źmienaŭ hranicaŭ. Voś anhlickaje radyjo i niekatoryja vilenskija hazety padajuć, što **na pasiedžańni miašanaje saviecka-niamieckaje kamisii ŭ prysutnaści Hitlera i Ribbentropa abvieščana było pastanaŭleńnie ab pieradačy Hieneralnaj Hubernii Savieckamu Sajuzu** ŭ hranicach 1914 hodu. Možna jašče skazać, što **damahańnie źmieny hranicaŭ vysunuta i ŭ Łatvii.** Tam łatvijskija žaŭniery, bačačy, što novy ŭrad nie starajecca točna vykonvać saviecka-łatvijski dahavor i što dalej praśledujucca tyja, što sympatyzujuć savieckaj armii i SSSR, vyjšli na vulicu na čale z 9 pałkom piechaty z čyrvonymi jstuškami, sarhanizavali mitynh i zažadali: 1. zaraz-ža spynić praśledavańni za vyražańnie sympatyjaŭ Savieckamu Sajuzu, 2. abjadnać abiedźvie armii i 3. ułučyć Łatviju ŭ Saviecki Sajuz.

U hetym časie niemcy na Zachadzie poŭnaściu akupavali francuskaje ŭźbiarežža kanału La Manche i Atlantyckaha akijanu, dajšli až da hranicy Hišpanii i ciapier pryhataŭlajucca da hieneralnaj ataki na Anhliju. Pakul-što miž anhlijcami a niemcami i italjancami adbyvajucca ŭzajemnyja bambardavańni, u časie jakich **zhinuŭ słaŭny italjanski vajaka maršał Balbo i viedamy niamiecki hienerał, kamandzier atakujučych addziełaŭ Leer.** (Niemcy padajuć, što hien. Leer zhinuŭ u łatunskaj katastrofie, a nie ŭ łatunskich zmahańniach, jak padajuć anhlijcy). Niekatoryja hazety padali ŭžo viestki, što b. premjer **Chemberlain imkniecca da taho, kab zakłučyć z Niamieččynaj mir.** Adnak Chemberlain hetyja viestki zapiarečyŭ i skazaŭ, što anhlijcy zhodziacca chutčej zhinuć u baraćbie, čymsia papaścisia pad uładu nacyjanalsacyjalistaŭ. Min. Eden zajaviŭ, što apošnim časam anhlijcy daloka bolš robiać škodaŭ svaimi bambardavańniami niemcam, čymsia niemcy Anhlii, i što **anhlijcy vierać u svaju pieramohu.** Inačaj havorać i dumajuć ab Anhlii ŭ Amierycy, dzie ŭžo možna pačuć, što **Anhlija stračanaja.**

Rumynija, addajučy Biesarabiju i čaść Bukaviny SSSR, abvieściła ahulnuju mabilizacyju i **skiravała svajo vojska na hranicy z Madziarščynaj i Baŭharyjaj,** jakija damahajucca revizii rumynskich hranic na svaju karyść. Asabliva vostra hetaha damahajucca madziary. Baŭhary-ž kažuć, što jany vierać, **što ichnija intaresy buduć zaspakojeny mirnaj darohaj i dziela taho jany dalej buduć viaści dasiulešniuju palityku neŭtralnaści.**

Juhasłavija maje namier pravieści ŭ siabie vialikija reformy. Prytym juhasłavianski ŭrad vydaŭ zahad u praciahu 7-mi dzion źlikvidavać usie niamieckija kulturna-praśvietnyja arhanizacyi i tyja handlovyja i finansavyja ŭstanovy, u jakich zainteresavany niamiecki kapitał. Adnačasna ŭrad zahadaŭ vyjechać z Juhasłavii usim niamieckim turystam. Z hetaj pryčyny niamiecka-juhasłavianskija adnosiny paharšajucca.

Na Dalokim Uschodzie **japoncy starajucca jaknajchutčej skončyć vajnu z Kitajem,** štoraz macniej jaho atakujučy i prybližajučysia da hranicaŭ anhlickich i francuskich kalonijaŭ. Kitajcy adnak zaŭziata baroniacca.

Rep.

Usiačyna

Mašyna dla kanservavańnia hryboŭ. Hrupa navukovych rabotnikaŭ instytutu charčavoha promysłu BSSR skanstruavała specyjalnuju mašynu dla kanservavańnia hryboŭ.

Źviedvajuć biełaruski paviljon. Biełaruski paviljon na usiesajuznaj sielska-haspadarčaj vystaŭcy ŭ Maskvie karystajecca vialikaj papularnaściaj. Za 25 dzion źviedała jaho 470 tysiač asob.

800-hodździe Partuhalii. Niadaŭna Partuhalija pačała ŭračysta śviatkavać 800-ja ŭhodki załažeńnia svajho haspadarstva i 300-ja ŭhodki vyzvaleńnia ad 60-cihodniaje hišpanskaje niavoli. Uračystaści ŭ česć hetych uhodkaŭ buduć tryvać u praciahu całaha hodu.

Pałonnych niemcaŭ z Anhlii vyviazuć u Kanadu. U suviazi z spadziavanaj vialikaj niamieckaj atakaj na Anhliju, anhlijcy pastanavili vyviezci z Anhlii ŭsich pałonnych i internavanych niemcaŭ u Kanadu, kab takim sposabam zabiaśpiečycca ad niepaŕadkaŭ.

Anhlijcy kupili zatopleny niamiecki karabiel. Hazety pišuć, što ŭrad Uragvaju abvieściŭ tarhi na vydabyćcio i zabrańnie niamieckaha pancyrnaha karabla „Graf von Spee", zatoplenaha ŭ m-cy śniežni min hodu kala bierahoŭ Uragvaju. Voś-ža anhlicki ŭrad padaŭ zajavu, što jon moža heta zrabić, i ŭžo anhlijcy prystupili da pracy.

Vokam pa śviecie

Daladier — b. francuski premjer — aryštavany ŭ Casablancy, u Afrycy, kudy ŭciok jon z Francyi.

U francuskim uradzie marš. Petain adbylisia źmieny ŭ niekatorych ministerstvach. Źmieny hetyja adnak nie varožać źmieny mirnaha kirunku ŭradu marš. Petain.

Ford adkazaŭsia rabić samaloty dla Anhlii, bo nia choča, kab jahony kraj, Ameryka, była ŭciahnuta ŭ vajennuju buru. Fabryki Forda dasiul uvažalisia za najbolšyja na ŭsim śviecie.

Vialiki ładunak francuskaha zołata pryvioz u Ameryku karabiel „Valenciennes".

Anhlija stračana — hetak skazaŭ viedamy amerykanski palityk Pittman, — bo nia była pryhatavanaja da vajny, i davańnie joj pomačy ničoha nie pamoža. Z hetym ćvierdžańniem zhadžajucca byccam vysakapastaŭlenyja amerykanskija kruhi.

Usieamerykanskuju kanferencyju arhanizujuć Zł. Štaty Pnč. Ameryki. Adbudziecca jana ŭ Havańnie pry ŭčaści pradstaŭnikoŭ ad 21 haspadarstvaŭ Ameryki.

Amerykancy pakidajuć Anhliju i chutka starajucca viarnucca ŭ Ameryku.

Švedzki viceministr zahraničnych spraŭ 29.VI vyjechaŭ u Maskvu.

20 francuskich karabloŭ, jakija byli ŭ tureckich portach, pierajšli na staranu Anhlii.

U vybarach u Karela-Finskaj SSR u Najvyšejšuju Radu Respubliki i Najvyšejšuju Radu SSSR pryjmała učaście kala 99 pracentaŭ vybarščykaŭ. Vybrany kandydaty, vysunuty kamunistami u sajuzie z biespartyjnymi.

50 miljonaŭ dolaraŭ na fond pomačy dla ŭciekačoŭ u Eŭropie pradbačyć zakon, padpisany 27.VI.40 Prezydentam Zł. Štataŭ Pnč. Ameryki Roosevelt'am.

Hałoŭnym kamandzieram estonskaj armii na miesca dasiulešniaha kamandziera hien. Laidonara naznačany hien. Janson.

Adnosiny miž SSSR i Finlandyjaj pałapšajucca, što asabliva vyrazna vidać pasła stvareńnia ŭ Finlandyi dla hetaj mety specyjalnaha tavarystva.

B. polski ministr Bek chacieŭ vyjechać z Rumynii ŭ Anhliju, adnak rumynskija ŭłady nie dali jamu na heta dazvołu.

Kuplajcie knižycu

UŁ. KAZŁOŬŠČYKA

KAZIUK NA KIRMAŠY

Cana 20 centaŭ.

Kupić možna ŭva ŭsich vilenskich kijoskach.

Usiakuju biełaruskuju knižku, BIEŁARUSKIJA PAŠTOŬKI, hazetu najtaniej i najchutčej dastaniecie ŭ biełaruskaj kniharni „Pahonia"

Vilnia, Zavalnaja vulica № 1.

VILNIUS, Zavalinė g-vė 1.

Žyćcio ŭ Vilni i Kraju

Skasavana navuka relihii pa zahadu ministra ziemlarobstva ŭva ŭsich ziemlarobskich školach u Lićvie.

Nialehalnyja polskija ŭlotki pajavilisia hetymi dniami ŭ Vilni, padpisanyja „Polskaj Kamunistyčnaj Partyjaj". Voś-ža aficyjalna paviedamlajuć, što p o l s k a j kamunistyčnaj partyi ŭ Lićvie niama. Ulotki-ž henyja źjaŭlajucca pravakacyjnaj rabotaj polskich „ozonaŭcaŭ", „endekaŭ" i šavinistaŭ, jakich treba vykryvać.

Zabaroniena fatahrafavać i filmavać u Vilni i Novaj-Vilejcy na placoch i vulicach biaz specyjalnaha dazvołu, a tak-ža nasić fatahrafičnyja i filmovyja aparaty. Zabaroniena tak-ža fatahrafavać i filmavać biaz specyjalnaha dazvołu vojska savieckaje i litoŭskaje i vajskovyja abjekty.

Na ŭsich jazykach, jakimi ŭładajuć, jak padaje „Elta", pavinny adkazvać interasantam uradaŭcy ŭ miestavych i dziaržaŭnych ustanovach u Vilni.

7,000 pasyłak z praduktami vysłana apošnim časam z Vilni ŭ hieneralnuju polskuju huberniju. Ciapier kolkaść pasyłak źmienšycca, bo vysyłka ahraničana. Dalej buduć mahčy vysyłać pasyłki tolki svajaki.

Novaja hazeta p. n. „Красная Знамя" pačała vychodzić u Koŭnie. Źjaŭlajecca jana orhanam Kamunistyčnaj Partyi Litvy.

10,000 litaŭ na Fond Narodnaje Kultury achviaravaŭ „Lietūkis".

Ministr Skarbu Galvanauskas zajaviŭ 28.VI, što ŭrad hvarantuje ŭsie aščadnickija składki (aščadnaści), złožanyja ŭ bankach, a tak-ža hvarantuje abliħacyi dziaržaŭnych pazyk. Dziela taho niama patreby złožanych u bankach hrošaj vybirać, a naadvarot treba składać, bo heta pavyšaje kulturu i dabrabyt kraju.

Usie hazety i arhanizacyi, jakija isnujuć i pracujuć na asnovie dazvołaŭ, vydanych prad 20.VI.40 h., pavinny nanava paprasić u Ministerstvie Nutranych Spraŭ dazvoł na dalejšuju pracu. Usim dasiulešnim arhanizacyjam, časapisam i hazetam dazvalajecca pracavać na asnovie dasiulešnich dazvołaŭ u Koŭnie da 3 lipnia, a ŭ Vilni i inšych miascovaściach Litvy da 8 lipnia sioleta.

Začynieny za antynarodnuju prapahandu reakcyjnyja žydoŭskija hazety: „Dos Vort" i „Der Moment",a tak-ža litoŭskija hazety: „Darbas", „Sekmadienis" i „Laikas".

Režuć zavodnuju skacinu. Zaŭvažana, što niekatoryja ziemlaŭłaśniki z niavyjaśnianych jašče pryčyn režuć zavodnuju skacinu. U suviazi z hetym adpaviednyja ŭrady vydali zahad śładzić za padobnymi vypadkami i sroha karać vinavatych.

Ščapieńnie dziaciej procił dyfterytu ad 25 h. m. adbyvajecca kožny dzień ad hadziny 11 da 12 (za vyniatkam niadziel i śviataŭ) u Asiarodku Zdaroŭja ŭ Vilni, Vialikaja vul. 46, biaspłatna.

200 karnych spravaŭ nierazhledžanych jošć ciapier u Akružnym Sudzie ŭ Vilni. Paŭstali jany pieravažna z pryčyny roznych bojek i hvałtaŭ, a taksama z pryčyny nieparazumleńniaŭ miž kvateranajomščykami i ŭłaśnikami damoŭ.

Bolš 200 miljonaŭ litaŭ stratаŭ było ŭ Lićvie za apošnich 20 hod ad pažaraŭ.

111 žydoŭ vyjechała z Litvy sioleta za čas studzień—krasavik.

Dr. med. B. TOŁČYNSKI

b. Asystent Kliniki U.S.B.

Chvaroby vušej, nasa i horła.

Zavalnaja 10, tel. 16-38.

Pryjmaje: 8—10 i 16—19 hadz.

Leidėjas ir Redaktorius: ADOLFAS KLIMOVIČIUS Telefon u drukarniu i redakcyju 28-32. Fr. Skarynos vardo Gudų Spaustuvė, Vilnius, Pylimo g-vė 1
Vydaviec i Redaktar: ADOLF KLIMOVIČ Biel. Drukarnia im Fr. Skaryny, Vilnia, vul. Zavalnaja 1.

VILNIUS Biblioteka